Grigore Constantinescu

Comuna

UDA

PITEŞTI

MMXV

U D A

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 16 sate: **Uda**; Băduleşti; Bărăneşti; Braniştea; Chiriţeşti; Cotu; Dealu Bisericii; Dealu Tolcesii; Diconeşti; Gorani; Greabăn; Lunguleşti; Miercani; Râjleţu-Govora; Romana; Sălişte a.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 50 km.
SUPRAFAŢĂ: 79,4 km^2.
POPULAŢIE: 2.174 locuitori [1.057 M + 1.117 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Râjleţi (Râjleţu Govora) – 1563 [7072] octombrie 22 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. III, doc. 220).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Râjleţu-Govora.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Petru cel Tânăr la 22 octombrie 1563, prin care se confirmă Mănăstirii Govora proprietatea asupra satului Plopul, după ce domnitorul a văzut și „cartea lui Neagoe Basarab" [1512-1521], în urma unei judecăți „cu Stanciul și cu Sârbul și cu toți râjleții /.../ și așa pârau râjleții că au și ei ocină cumpărată pe ocina sfintei mănăstiri de la Govora".

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual al localităţii este atestată prin uneltele de piatră datând din epoca bronzului, descoperite în aria satului Sălişte a.

TOPONIMIE:

- **Băduleşti** – toponim format pe baza eponimului *Bădulea* (atestat documentar) + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Bărăneşti** – toponim format pe baza unui antroponim-poreclă *Boran* (la origine, apelativul rus *baran* ≈ „berbec" + sufixul colectiv *–eşti*, care reflectă organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Braniştea** – toponim topografic reproducând apelativul *branişte* ≈ „pădure din care este oprit a se tăia lemne".
- **Chiriţeşti** – toponim format pe baza eponimului *Chiriţă* + sufixul colectiv *–eşti*, care relevă organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Cotu** – toponim topografic indicând modalitatea de dispunere a aşezării, în raport cu terenul afectat amplasării gospodăriilor.
- **Dealu Bisericii** – toponim topografic compus dintr-un substantiv relevând forma de relief şi un determinant atestând existenţa unei construcţii ecleziastice în jurul căreia s-a constituit aşezarea.
- **Dealu Tolcesii** – toponim topografic compus dintr-un substantiv *dealul* (cu accepţia cunoscută) şi un determinant indicând pe deţinătorii iniţiali ai proprietăţii.
- **Diconeşti** – toponim social provenit din forma sincopată a apelativului *diacon* + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Gorani** – toponim topografic evocând forma de teren pe care a fost constituită aşezarea (la origine, apelativul slav *gora* ≈ „muscel" + sufixul *–ani* care relevă apartenenţa locală.
- **Greabăn** – toponim topografic evocând forma terenului pe care s-a constituit aşezarea, toponim care are, la origine, substantivul *greabăn* ≈ „coamă de deal".
- **Lunguleşti** – toponim topografic relevând, pe baza apelativului *lung*, o caracteristică a aşezării. Tradiţia orală locală atribuie întemeierea localităţii unui moş eponim,

Lungan. Toponimul format din *Lungan* + sufixul colectiv *−eşti* indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.

- Miercani − toponim format pe baza unui antroponimic *Miercan*, provenit din *miercuri*, nume dat unuia născut în ziua menţionată.
- Râjleţu-Govora – toponim topografic format pe baza apelativului adjectival *răzleţit*, cu semnificaţia (despre fiinţe) „care s-au desprins dintr-o colectivitate, care s-au depărtat de ceilalţi" – fenomen social circumscris „roirii" din obştea iniţială; determinantul *Govora* precizând apartenenţa moşiei la mănăstirea vâlceană.
- Romana − toponim istoric; iniţial, nume de persoană.
- Sălişţea − toponim topografic, la origine, apelativul *silişte* ≈ „loc necultivat; loc de casă" − denumire dată, în Evul Mediu, locului pe care fusese sau pe care era aşezat un sat; vatra satului.
- Uda − toponim topografic; la origine, termenul entropic *ud*, relevând natura terenului pe care s-a constituit aşezarea.

SPECIFIC ARHITECTURAL:

Arhitectură populară tradiţională caracteristică aşezărilor din Platforma Cotmeana. Sub aspect arhitectural local, este edificatoare coexistenţa caselor vechi joase, cu foişor de tip vâlcean şi a construcţiilor de locuit cu foişor de tip argeşean, ultimele înregistrând o frecvenţă considerabilă. Casele vechi pe soclu plin au, la nivelul inferior, sub foişor, gârlici, iar, sub odaia de locuit, pivniţă. În perioada interbelică, majoritatea construcţiilor de locuit prezentau un plan format din tindă centrală şi camere laterale. Casele erau supraînălţate pe soclu şi aveau, la faţada principală, sală pe stâlpi din lemn de stejar cu secţiune pătrată şi pălimar de lemn amplu traforat. Decorul realizat în aceeaşi tehnică apare şi la frontoanele foişoarelor, precum şi ca friză decorativă între stâlpi, sub nivelul fruntarului pe care îl susţin.

Portul popular tradiţional relevă, în structura costumului femeiesc, influenţe ale portului popular vâlcean.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Arnăuţeasca, Cârligul, Şapte paşi.

Târg tradiţional organizat cu ocazia unei sărbători religioase: Adormirea Maicii Domnului (15 august), în satul Uda de Sus.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» + «Sf. Nicolae» Branişţea-Ciorâca construită în anii 1830-1831; ctitorită de protopopul Dragu, sin popa Duminecă, „şi cu ajutorul altor fraţi care au binevoit a ajuta, care cu mult, care cu puţin". •intervenţii: înlocuirea turlei [1938]; adăugarea pridvorului [1954]; reparaţii curente [1970] •pictura murală executată de Ioan Ivanovici [1831].

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Ciorâca –[▲]– a fost construită în anul 1830, cu contribuţia materială a ctitorilor: popa Nicolae Gănescu duhovnicul, popa Preda, popa Matei, ceauşul Nicolae – tatăl logofătului Anghel Ceauşescu, împreună cu obştea satului; biserica a fost reparată în anii 1918 şi 1936. Plan dreptunghiular, cu absidă poligonală, pridvor deschis cu arcade turtite sprijinite pe coloane şi masive de zidărie. Turlă clopotniţă octogonală pe tambur pătrat deasupra pronaosului. Decoraţie exterioară formată din tor încadrat de rânduri de zimţi; cornişă şi arcade zimţate.

Pictura murală originară în frescă, executată de un anonim, în 1830, s-a conservat exclusiv în pridvor. Biserica a fost repictată în anii 1936-1937. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Mineie [sec.XIX], Octoih [1831] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Cotu –[▲]– ctitorită, în perioada anilor 1810-1820, de popa Duminică Mărăscu, Ilinca eriţa, Ion ereu, Rada eriţa, postelnicul Anton – ascendent genealogic al prim-ministrului Mihai/Ică Antonescu – şi obştea satului. Plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată, pridvor deschis cu arcade în plin cintru. Clopotniţă de secţiune cilindrică, pe tambur pătrat amplasată deasupra pronaosului, cu scară

de acces practicată în zidul nordic. Decoraţia exterioară compusă dintr-un tor încadrat de zimţi din cărămidă, care separă firide dreptunghiulare.

Pictura murală originară în frescă, din 1826, conservată în exterior, este opera zugravilor Nicolae şi Dumitru din Uda de Sus, relevând calităţi portretistice remarcabile. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Evhologhion [1731], Triodion [1773], Ceaslov [1782], Penticostar [1782], Cazanie [1784], şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» + «Cuvioasa Paraschiva» Dealu Bisericii –[▲]–ctitorită, în anii 1832-1836, de „boierul de rang întâi" Anghel Ceauşescu, grec de origine, mare proprietar din Uda, şi soţia sa, Dumitra; construită pe locul unei bisericuţe de lemn „ruinate". Biserica a fost reparată în anii: 1852 (adăugarea pridvorului), 1882-1897, 1926, 1966.

Pictura murală iniţială a fost executată de pictorii din familia Ţurlan; exigent, Anghel Ceauşescu, observând că „zugravii fac lucru de mântuială, vrând să termine cât mai repede lucrarea, pentru a putea pleca la o altă biserică, pe care se angajaseră s-o zugrăvească, rade cu o sapă tot ce pictaseră ei până atunci, îi leagă de schelă, ca să nu fugă, şi-i obligă să refacă pictura murală de la biserica sa". În 1966, biserica este repictată în frescă, în naos şi altar, de Ion Piţurcă din Orodel-Olt. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Penticostar [1785], Evanghelie [1812], Cazanie [1848], Mineie [1852] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX.

✚Biserica «Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil»+«Buna Vestire» Gorani –[▲]– construită, în 1841, cu cheltuiala lui Florea Ivănescu, a soţiei sale, Stana, a diaconului Ion şi a altor moşneni din sat, pe locul unei biserici de lemn ctitorite de Mihai Turcea şi moşul Stănciulea, în 1715. Pentru „întreţinerea în bună stare a bisericii", enoriaşii au efectuat reparaţii la acoperiş, în 1933; lucrări de consolidare şi tencuieli exterioare în 1941 şi 1945. Biserică de plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată, fără pridvor. O turlă mică de lemn peste pronaos. Tâmplă de zid. Decoraţie exterioară formată din tor.

Pictura murală în frescă, mult posterioară anului construcţiei, a fost refăcută de un anonim, în 1945. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Mineie [1852] şi icoane pictate pe lemn în 1841.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Miercani –[▲]– „înălţată prin osteneala preotului Gheorghe Iancu, popii Nicolae, popii Gheorghe, popii Dumitru şi lui Matei Drăguleanul, cu ajutorul altor fraţi", în anii 1840-1841. O reparaţie generală s-a efectuat în 1930-1935, odată cu desfiinţarea pridvorului, spaţiul acestuia fiind inclus în pronaos. Biserica, de plan dreptunghiular, are o fundaţie de cărămidă fixată pe piloni din material lemnos.

Pictura murală a fost executată, în anul 1848, de către o echipă de zugravi formată din: popa Nicolae, popa Dumitru, popa Gheorghe şi Dumitru ucenicul. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Triod [1776], Evanghelie [1794], Octoih [1811], Prohod [1835] şi icoane pictate pe lemn în 1845.

✚Biserica «Cuvioasa Paraschiva» + «Sf. Ioan» + «Sf. Nicolae» Râjleţu Govora –[▲]– ctitorită, în 1824, de diaconul Ion Ciorâceanul, Nedelea diaconeasa, Voicu ereu, Gherghina. Ulterior, s-a adăugat construcţiei ecleziastice un pridvor. Plan dreptunghiular, cu absidă poligonală decroşată, pridvor deschis cu arcade în acoladă sprijinite pe coloane şi masive de zidărie cu semicoloane angajate în colţuri; fără turlă. Amplă decoraţie arhitecturală în exterior: tor încadrat de rânduri de zimţi; firide cu arc în acoladă, în registrul inferior.

Pictura murală în frescă, originară, cu ample motive decorative în exterior [1828]. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Penticostar [1782], Triod [1786], Cazanie [1792], Octoih [1814], Mineie [1852] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» + «Sf. Dumitru» Râjleţu-Vieroş [1792]~ctitorită de stareţul şi monahii de la Mănăstirea Vieroş, împreună cu obştea satului, în valea Vediţa, satul Bătrâneşti. Metoh al Mănăstirii Vieroş până în 1864 •pictură murală: anonim [1792]; repictată [1968].

✚Biserica «Sf. Dumitru» Râjleţu-Vieroş [1970-1974]~ctitorită „prin contribuţia credincioşilor şi cu ajutorul personal al presfinţitului episcop Iosif, din iniţiativa preotului iconom stavrofor Dumitru Dumitrescu", parohul bisericii. Construcţie monumentală, de plan trilobat, cu abside poligonale în exterior şi semicirculare în interior; pridvor deschis subdimensionat prevăzut, frontal, cu trei arcade semicirculare, şi, lateral, două arcade semicirculare, sprijinite pe coloane; scară de acces în retragere spre pridvor; biserica este surmontată de trei turle de zid: două deasupra pronaosului şi una, masivă peste naos; fronton semicircular conceput cu nişă pentru icoana de hram. Pictură murală „in fresco".

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Şetrari-Ciorâca [1806-1808]~ ctitorită de preot Ion proistosul şi enoriaşii din sat •intervenţii: reparaţie „fundamentală", prin strădania preotului D. Ghiţescu [1912] •pictură murală: Anghel zugrav şi ucenicii: Ion, Stoian [1808].

✟Monumente eroi: **Râjleţu-Govora** [1916-1918]; autor: N. Kaghiorghis (1934) – lângă Şcoala generală Râjleţu-Govora ■~ **Sălişte a** [1877; 1916-1919]; autor: N. Kaghiorghis (1931) – lângă Şcoala generală Sălişte a ■~ **Uda** [1913; 1916-1919]; autor: St. Arganini (1920) – lângă Şcoala Uda de Jos ■~ **Uda** [1916-1919]; autor: N. Kaghiorghis (1930) – lângă Şcoala Uda de Sus.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 330 locuitori ai comunei Uda, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [5], Primul război mondial [267], Al doilea război mondial [58].

IN MEMORIAM

✪ **ŞENDRULESCU ION** [1923-1991] – profesor universitar de istorie; cercetător remarcabil al perioadei moderne a istoriei României; autor al volumului «Istoria Universităţii Bucureşti» [1977] (în colaborare) şi al unor importante studii referitoare la evenimente fundamentale din istoria modernă şi contemporană a României, publicate în reviste de specialitate, inclusiv din Argeş.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 490-491.

Dumitru I. Ionescu– *Satul meu,* s.l., 1998; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş.*

–[▲]– Monument istoric şi de artă

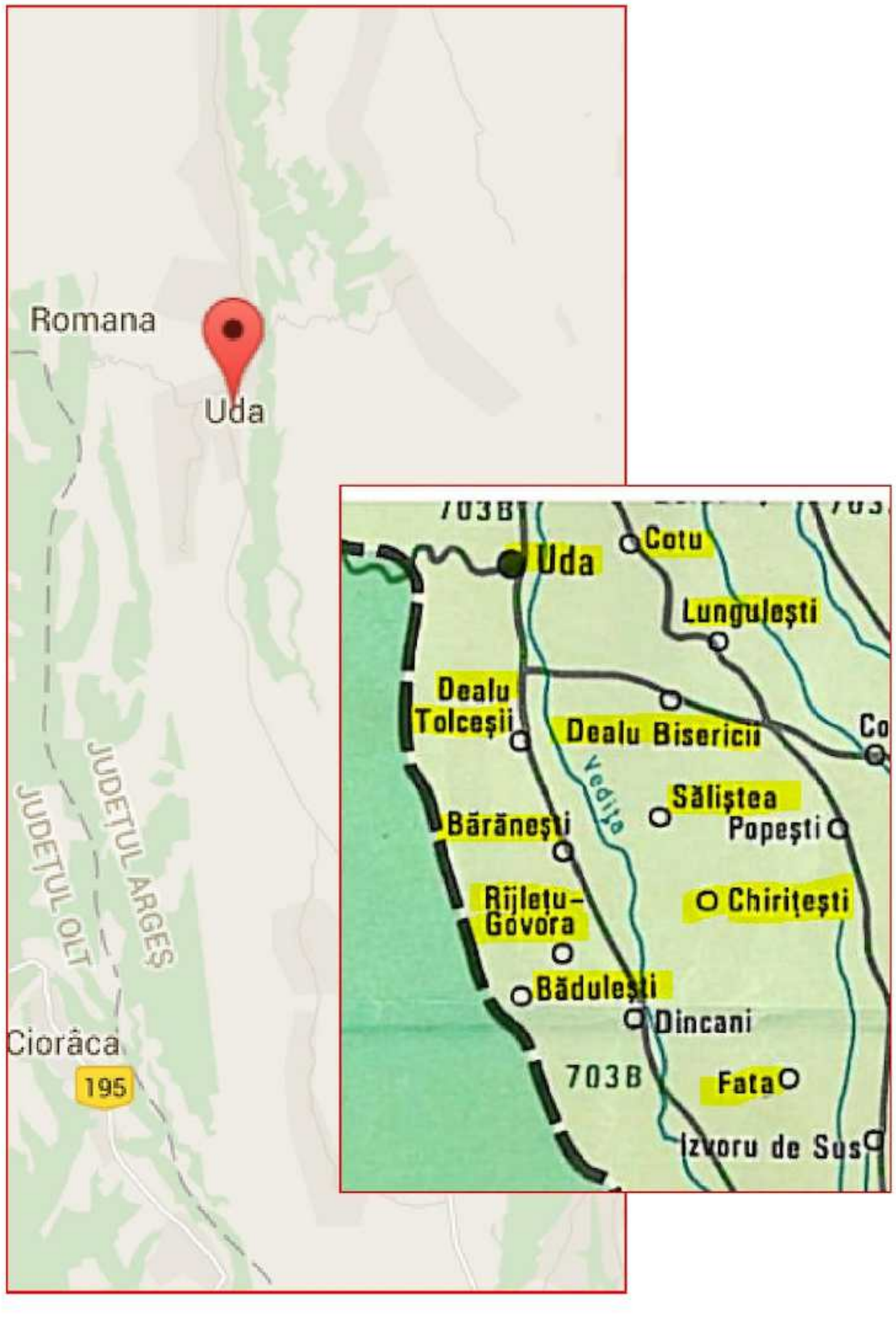
Romana
Uda
JUDEȚUL ARGEȘ
JUDEȚUL OLT
Ciorâca
195
703B
Cotu
Uda
Lunguleşti
Dealu Tolceşii
Dealu Bisericii
Sălişteа
Bărăneşti
Popeşti
Rîjleţu-Govora
Chiriţeşti
Bădulești
Dincani
703B
Fata
Izvoru de Sus

PRIMĂRIA COMUNEI UDA.

BISERICA GORANI.

BISERICA DIN COTU.

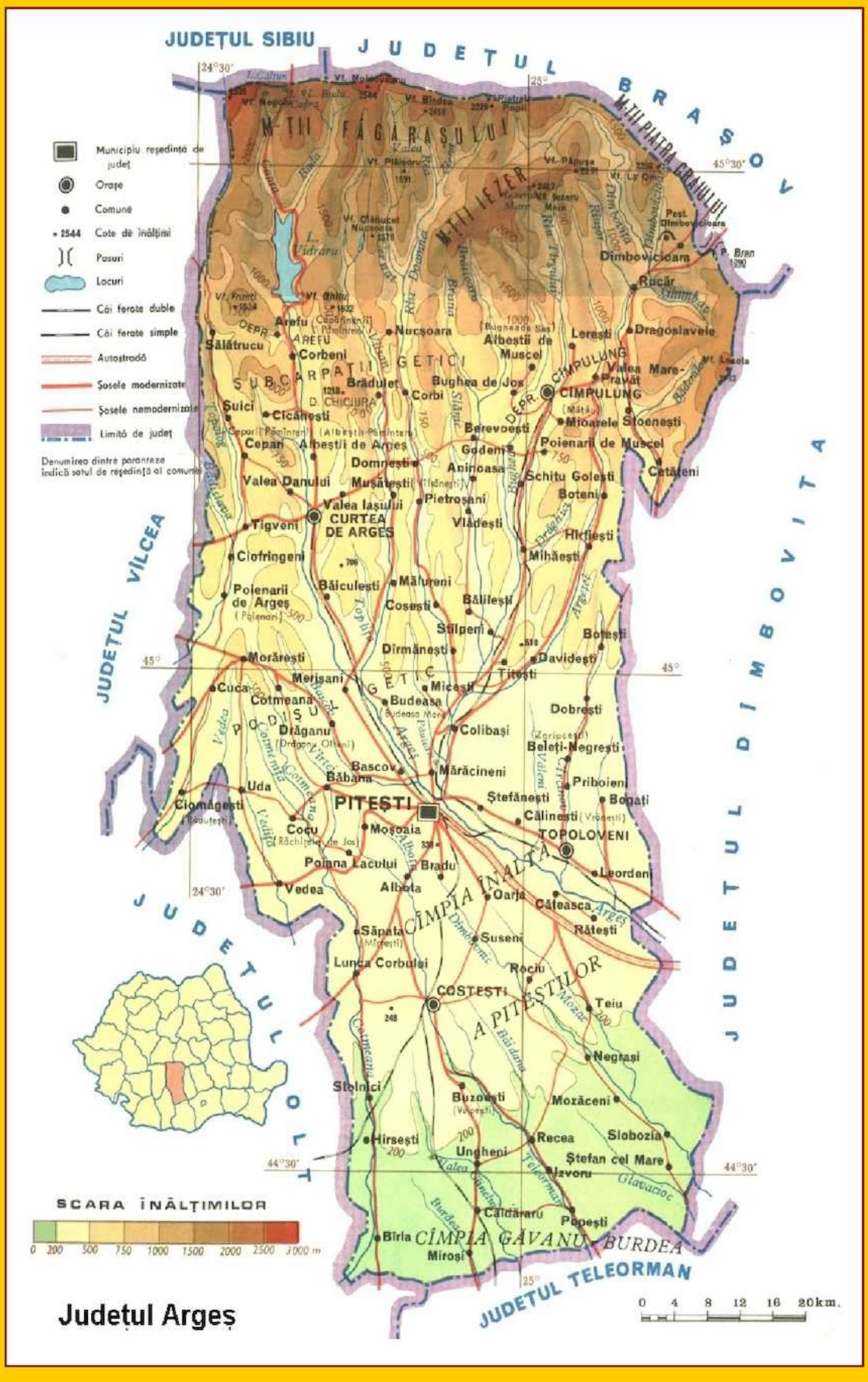

Județul Argeș